

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

 Гілея

Науковий вісник

Випуск 140 (№ 1)
Ч. 1. Історичні науки

Київ – 2019

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно

Фахове видання
з історичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 1328 від 21 грудня 2015 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації: серія КВ № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:
Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 7 від 24 січня 2019 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Муляр В. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)

Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Арменія, Єреван)

Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України (Україна, Київ)

Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України (Україна, Київ)

Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія з історичних наук:

Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Дробот І. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Журба М. А., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)

Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)

Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)

Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Сушко О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Шاپовал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 140 (1). Ч. 1. Історичні науки. – 116 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ISSN 2076-1554

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Academy of Sciences of Ukraine

Publishing House Hileya

Hileya
SCIENTIFIC BULLETIN

Volume 140 (No. 1)
Part 1. Historical sciences

Kyiv – 2019

The collection is founded in 2004. Printed on a monthly basis

**Scientific professional publication
on history order of the Ministry of Education and Science
No. 1328 dated 21 December, 2015 (re-registration)**

Certificate of printed mass media's state registration (re-registration): Series KB № 22632-12532IIP from April 17th, 2017

Printed by decision
of National Pedagogical Dragomanov University (protocol № 7 from January, 24 in, 2019)

The collection is a member of international database
Google Scholar; Index Copernicus (Poland); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (India).

Honored Chief Editor:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chief Editor:

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Co-editor:

Kyвлиuk O. P., Doctor of Philosophical Sciences, Senior Scientist, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Muliar V. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Zhytomyr)

Editorial board:

Andrushchenko V. P., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, Acad. of NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Vashkevych V. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zelenkov A. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Kolesnyk V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Myrzakhanian R., Doctor of Historical Sciences, (Armenia, Ierevan)

Mykhalchenko M. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Rafalskii O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Saveliev V. L., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Soldatenko V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NASU, (Ukraine, Kyiv)

Stepyko M. T., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Editorial board Historical Sciences:

Voitsekhivska I. N., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Drobot I. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Zhurba M. A., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Lazko G. G., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Minsk)

Lysak V. F., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Mariupol)

Mezga M. M., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, (Belarus, Homel)

Mykhailiuk V. P., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Starobilsk)

Stoian T. A., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Sushko O. O., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Chernega L. M., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv, National Pedagogical Dragomanov University)

Shapoval Y. I., Doctor of Historical Sciences, Professor, (Ukraine, Kyiv)

Hileya: Scientific Bulletin. – Kyiv : «Publishing house «Hileya», 2019. – Volume 140 (№ 1). Part 1. Historical Sciences. – 116 p.

The collections' concept is based on a multifaceted scientific coverage of the problems of formation of informational civilization. The main headings cover areas of historical, philosophical and political sciences. It is designed for specialists in the humanities and socio-political sciences.

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Україні

Вінницьке представництво

(Вінницький національний технічний університет)
керівник Денисюк С. Г., доктор політичних наук, професор
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Дніпропетровське представництво

(Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара)
керівник Вершина В. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: vivi.dp@ukr.net

Запорізьке представництво

(Запорізький національний технічний університет)
керівник Ємельяненко Є. О., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Івано-Франківське представництво

(Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ)
керівник Дзвінчук Д. І., доктор філософських наук, професор
e-mail: fuid@ua.fm

Луганське представництво

(Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля, м. Старобільськ)
керівник Михайлюк В. П., доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

Львівське представництво

(Національний університет «Львівська політехніка»)
керівник Карівець І. В., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

Маріупольське представництво

(Маріупольський державний університет)
керівник Булик М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vorlok@ukr.net

Миколаївське представництво

(Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського)
керівник Макарчук С. С., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор Шкуренко К. О., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Одеське представництво

(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник Барвінська П. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

Подільське представництво

(Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський)
керівник Колосюк І. А., кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Полтавське представництво

(Полтавський факультет Національної юридичної академії
України ім. Ярослава Мудрого)
керівник Куцєпал С. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Сумське представництво

(Сумський державний університет)
керівник Дегтярьов С. І.,
доктор історичних наук, професор
e-mail: starsergo@bigmir.net

Тернопільське представництво

(Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка)
керівник Кліш А. Б., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Ужгородське представництво

(Ужгородський національний університет)
керівник Мелеганич Г. І., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: melgi@ukr.net

Уманське представництво

(Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини)
керівник Кривошея І. І., кандидат історичних наук, доцент
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Харківське представництво

(Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»)
керівник Владленова І. В., доктор філософських наук, професор
e-mail: vladlenova@email.ua

Хмельницьке представництво

(Хмельницький національний університет)
керівник Гоцуляк В. М., кандидат політичних наук, доцент
e-mail: gotsylak@ukr.net

Черкаське представництво

(Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького)
керівник Васильчук Є. О., доктор політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Чернігівське представництво

(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник Горобець С. М., молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО

збірника «Гілея: науковий вісник» в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)

керівник Махмудов М. А., доктор філософії

e-mail: matlabm@yandex.com

координатор Рагімлі Р., науковий співробітник

e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Білорусі

(Академія управління

при Президентові Республіки Білорусь, м. Мінськ)

керівник Алейникова С. М., кандидат соціологічних наук, доцент

e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru

(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)

керівник Шостак Г. В., кандидат педагогічних наук

e-mail: shostak1964@brest.by

(Гомельський державний університет

імені Франциска Скорини, м. Гомель)

керівник Мезга М. М., доктор історичних наук, професор

e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА

збірника «Гілея: науковий вісник» в Польщі

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)

керівник Димчик Р., доктор, викладач,

e-mail: dymczyk@wp.pl

(Інститут історії Академії імені Яна Дługоша в Ченстохові)

керівник Моравец Н., доктор, викладач

e-mail: mornor@wp.pl

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

**Див. також: Сайт Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal**

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Ukraine

Vinnitsia Agency

(Vinnitsia National Technical University)
Director **Denysiuk S.G.**, Doctor of Political Sciences, Professor
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru

Dnipro Agency

Dnipro National Honchara University
Director **Vershyna V.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: vivi.dp@mail.ru

Zaporizhia Agency

(Zaporizhia National Technical University)
Director **Iemelianenko E.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Ivano-Frankivsk Agency

(Prykarpatskii National Stefanyk University, Ivano-Frankivsk)
Director **Dychkovska G.O.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Luhansk Agency

(Eastern Ukraine National Dal University, Starobilsk)
Director **Mykhailiuk V.P.**, Doctor of Historical Sciences, Professor
e-mail: vital_mih@ukr.net

Lviv Agency

(National University "LvivslaPolitechnika")
Director **Karivets I.V.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: sacre@ukr.net

Mariupol Agency

(Mariupol National University)
Director **Bulyk M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vorlok@ukr.net

Mykolaiv Agency

(Mykolaiv National Sukhomlynskii University)
Director **Makarchuk S.S.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
Coordinator **Shkurenko K.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Odesa Agency

(Odesa National Mechnykov University)
Director **Barvinska P.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: barvinskaja@ukr.net

Podilskyi Agency

(Podilskyi National Agro-Technical University, Kamianets-Podilskyi)
Director **Kolosiuk I.A.**, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: ikolosiuk@ukr.net

Poltava Agency

(Poltava Department of National Juridical Academy)
Director **Kucepal S.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Symu Agency

(Symu National University)
Director **Dehtiarov S.I.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: starsergo@bigmir.net

Ternopil Agency

(Ternopil National Pedagogical Hnatiuk University)
Director **Klish A.B.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: klish_andriy@ukr.net

Uzhgorod Agency

(Uzhgorod National University)
Director **Meleganych G.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: melgi@ukr.net

Uman Agency

(Uman National Pedagogical Tychyna University)
Director **Kryvosheia I.I.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Kharkiv Agency

(National Technical University "KharkivPolitechnical Institute")
Director **Vladlenova I.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Professor
e-mail: vladlenova@email.ua

Khmelnysk Agency

(Khmelnysk National University)
Director **Gotsuliak V.M.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: gotsuliak@ukr.net

Cherkasy Agency

(Cherkasy National Khmelnytskii University)
Director **Vasylychuk E.O.**, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Chernigiv Agency

(Chernigiv National Institute of Economy and Management)
Director **Topol O.V.**, Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor
e-mail: topololga@ukr.net
Coordinator **Horobets C.M.**, Junior Scientist
e-mail: olen-g@yandex.ru

Agency of collection «Hileya scientific bulletin» in Azerbaijan

(Azerbaijan National Scientific Academy, Baku)
Director **Mahmudov M.A.**, Doctor of Philosophy
e-mail: matlabm@yandex.com
Coordinator **Rahimli R.**, Scientist
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Belarus

(Management Academy by the President of Belarus Republic, Minsk)
Director **Aleinikova S.M.**, Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Brest National Pushkin University, Brest)
Director **Shostak G.V.**, Candidate of Pedagogical Science
e-mail: shostak1964@brest.by
(Homel National Skoryni University, Homel)
Director **Mezga M.M.**, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
e-mail: nmezga@gsu.by

Agencies of collection «Hileya scientific bulletin» in Poland

(Adam Mitskevich University, Poznan)
Director **Dymchuk R.**, Doctor, Lecturer
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Institute of History of Dlugosha Academy, Chenstohov)
Director **Moravets H.**, Doctor, Lecturer
e-mail: mornor@wp.pl

You are welcome to visit our webpage: www.gileya.org
e-mail: gileya.org.ua@gmail.com

Also visit: Webpage of National Vernadskyi Library of Ukraine:
www.nbu.gov.ua/portal

Section: Scientific Publications of Ukraine: magazines and collection of scientific papers

УДК 94(477):930.85.

**ЗДІЙСНЕННЯ АНТИСЕМІТСЬКОЇ
ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РУМУНСЬКОЮ
АДМІНІСТРАЦІЄЮ В ОДЕСІ (1941–1944 РР.)****IMPLEMENTATION OF AN ANTI-SEMITIC
IDEOLOGICAL POLICY BY THE ROMANIAN
ADMINISTRATION IN ODESSA (1941–1944)****Остащук В. І.,**

кандидат історичних наук, доцент кафедри
культурології, мистецтвознавства та філософії
культури, Одеський національний політехнічний
університет (Одеса, Україна), e-mail:
Ostveraa@gmail.com

Ostashchuk V. I.,

Candidate of Historical Sciences, Associate of
Cultural and Arts, and Philosophy Studies Department,
Odessa National Polytechnic University
(Odessa, Ukraine), e-mail: Ostveraa@gmail.com

Публікація присвячена політиці румунської адміністрації по відношенню до єврейського населення Одеси в роки окупації. Досліджується по-перше, механізм знищення єврейського населення в контексті політики румунської влади; по-друге, реакція місцевого населення на дискримінацію та винищення євреїв.

Ключові слова: антисемітизм, румунська окупація, евакуація, євреї, Одеса.

The publication is devoted to the policy of the Romanian administration in relation to the Jewish population of Odessa in the years of occupation. The first is to examine the mechanism of the destruction of the Jewish population in the context of the policy of the Romanian authorities; and secondly, the reaction of the local population to the discrimination and extermination of Jews.

Keywords: anti-Semitism, Romanian occupation, evacuation, Jews, Odessa.

Тема голокосту, однієї з наймасштабніших трагедій ХХ ст. не втрачає своєї актуальності і в ХХІ ст.

Тим не менше, історики не можуть дійти згоди щодо більшості питань, що стосуються однієї з найбільших катастроф у минулому людства.

Ярослав Грицак на основі аналізу збірки Іштвана Деака, виділяє два контрпродуктивні підходи у дискусіях про Голокост. Перший полягає у повному запереченні причетності своєї нації до винищення євреїв – чи, у кращому разі, перекладанні відповідальності на неконтрольоване ніким «шумовиння». Такий підхід не знаходить підтвердження історичними фактами: кожна нація, що опинилася у «Гітлерівській Європі», дарма, чи жертва, чи союзник, готова була скористатися з того, щоб позбутися чужих, у першу чергу – євреїв. Можна сперечатися щодо рівня «своєї» причетності до Голокосту – не можна заперечувати цю причетність взагалі.

Другий контрпродуктивний підхід полягає у ствердженні власної праведності. Як показує книжка Деака, у дискусії про Голокост немає загальноприйнятих правд. Їхня відсутність не релятивізує чи виправдує злочини – вона радше не дозволяє нам самозаспокоюватися: кожен із нас може стати учнем злого чарівника, якщо наша переконаність у власній праведності закриє нам очі на власні гріхи й слабкості.

Якщо відкинути ці дві крайності – заперечення та праведність – лишається широке поле для сенсовних дискусій та формули «вибачаємо та просимо вибачення» [1].

Події Голокосту в Трансністрії, зокрема в Одесі поки ще слабо вивчені, оскільки більшість дослідників традиційно асоціюють ці події виключно з політикою нацистської Німеччини на окупованих нею територіях. Але доля єврейського населення на землях, захоплених румунами, була не менше трагічною і драматичною.

Метою даної статті дослідити політику румунської адміністрації по відношенню до єврейського населення Одеси в роки окупації, а також наскільки вона була реалізована.

Для досягнення означеної мети необхідно, на наш погляд, розглянути по-перше, механізм знищення єврейського населення в контексті політики румунської влади; по-друге, реакція місцевого населення на дискримінацію та винищення євреїв.

Комплексного історичного дослідження присвяченого означеним проблемам на сьогодні не існує, хоча окремі аспекти окупаційної політики розглядалися в контексті більш ґрунтовних робіт, присвячених добі румунської окупації. Їх можна поділити на три групи: радянські (І. Э. Левит, В. Ф. Єгоров, Н. І. Зотов [2]), сучасні вітчизняні (В. П. Щетніков, Н. В. Сугацька [3; 5]), представники зарубіжної історіографії (А. Даллін, Р. Соловей. Ж. Анчел, Е. Фолкл та ін. [4]).

Джерельною базою дослідження є фонди Державного архіву Одеської області та румунська періодична преса, яка виходила у 1941–1944 рр. в Одесі, зокрема «Одесская газета», «Одесса», «Молва».

Важливим напрямом діяльності румунської адміністрації був антисемітизм.

Згідно з секретною угодою, яка додавалася до договору між Німеччиною та Румунією, укладеного 19 липня 1941 р., встановлювалася домовленість між румунськими службами (сигуранца) та німецьким відділом гестапо щодо долі євреїв Трансністрії. Євреї, виявлені на цій території, мали передаватися німцям для подальшої депортації до Генерал-губернаторства (територія Польщі), «коли рейх буде до цього готовий». Малося на увазі, що це відбудеться тоді, коли там будуть збудовані табори знищення. Умови вказаної угоди румунською адміністрацією не були здійснені, хоча німецька сторона періодично чинила тиск з цього приводу [5, с. 92]. Знищення єврейського населення пояснювалося необхідністю очищення території від «жидівсько-більшовицької пошесті». Так, румунською адміністрацією неодноразово наголошувалося на ідеї нерозривного зв'язку євреїв з радянською владою та її лідерами. Не робилося різниці між іудаїзмом та більшовизмом: «Більшовизм – це пугачовщина, яка управляється іудеєм. Знищити більшовизм мало, треба знищити єврея з його талмудом... Оскільки поки він буде існувати – можна бути впевненим, що спроба оволодіти людством повториться ще під іншою

назвою, під іншими лозунгами... Щиро боротися з більшовизмом, не борючись з іудаїзмом, ... неможливо» [6].

Накази, розпорядження, інструкції дають можливість розглянути теоретичний бік створення механізму системи насилля по відношенню до осіб єврейської національності.

Ідеологічно аргументувавши необхідність антисемізму, євреїв одразу почали знищувати (порохові склади на 3-й Люстдорфській дорозі). За спогадами місцевих жителів, ця акція влади була спровокована партизанською диверсією в тому районі [7, с. 38]. Внаслідок вибуху в парку Шевченка відбулася масова страта євреїв. Підтвердженням трагічних подій 24 жовтня 1941 р. є повідомлення, підписане командувачем військами Одеси М. Генерару, надруковане 25 жовтня 1941 р. в «Одеській газеті»: «Військове командування м. Одеси доводить до відома населення Одеси, що після терористичного акту, здійсненого проти військового командування в день 23 жовтня 1941 р., були розстріляні: за кожного офіцера або цивільного чиновника німця чи румуна по 200 більшовиків, а за кожного солдата німця чи румуна по 100 більшовиків. Взято заручників, котрі у випадку повторення подібних актів, будуть розстріляні» [8].

Д. Стародинський зазначає, що в період реєстрації жителів Одеси 17 – 18 жовтня євреїв виділили в окрему групу і залишили як заручників. Потім їх відправили у приміщення артилерійських складів на Люстдорфській дорозі. Він висловив припущення, що вони були розстріляні [9, с. 60]. С. Боровий також стверджує, що жертвами обох акцій було єврейське населення Одеси [10, с. 4–7].

Вже 7 листопада 1941 р. командуючий військами міста Одеси претор підполковник Нікулеску, посилаючись на королівський наказ №1798 від 21 червня 1941 р. і статтю 486 Кодексу військової юстиції, «в інтересах забезпечення суспільної безпеки та порядку» видав наказ про те, що чоловіки єврейського походження у віці від 18 до 50 років повинні протягом 48 годин з'явитися у міську в'язницю, а їх сім'ї – постачати їм їжу. Жителі Одеси повинні були повідомляти про євреїв у поліцію. За невиконання наказу передбачалася смертна кара [11].

11 листопада 1941 р. Головне військово командування та управління цивільного губернатора Трансністрії видали наказ №23 щодо євреїв, які прибули до регіону з районів військових дій або які тут раніше жили та переселилися до інших місцевостей у зв'язку з воєнними діями. Інспекторат жандармерії Трансністрії повинен був провести облік євреїв, склавши «особливі списки» та видати відповідні документи, а також розселити їх у завчасно визначених місцях, створивши колонії та общини. Колонії ділилися на групи по 20 осіб. Начальники колоній та керівники груп, призначені з переселенців районними преторами, особисто відповідали за присутність усіх євреїв у колоніях. Вони ж надавали інформацію про професії та спеціальність євреїв для організації трудової

повинності, якою займалася дирекція праці при цивільному губернаторі, а практично реалізовували ці заходи міські голови та сільські старости. Євреї, знайдені за межами колоній без відповідного дозволу, оголошувалися шпигуном [12].

Окупаційна влада виявила особливе зацікавлення майном одеських євреїв. 17 листопада 1941 р. видано наказ командуючого румунськими військами в Одесі М. Генерару, в якому зазначалося: «маючи на меті забезпечення інтересів армії, з метою захисту країни, додержання порядку та державної безпеки наказую: Всі особи єврейського походження, які проживають в м. Одесі, зобов'язані до 12 години 19 листопада заявити про всі, які вони мають, дорогоцінні метали, предмети, каміння в будь-якій формі» [13].

20 листопада 1941 р. військова комендатура Одеси видала оголошення за підписом претора підполковника Нікулеску, що вказувало головні ознаки людини, яку слід вважати євреєм. До осіб єврейського походження відносили всіх, хто мав одного з предків по чоловічій або жіночій лінії єврея, незалежно від підданства, шлюбу з неєвреєм і від того, яку релігію, окрім іудейської, вони сповідували [12].

Акцією, спрямованою на знищення «радянської п'ятої колонії» було створення гетто на Слобідці 10 січня 1942 р.

2 січня 1942 р. було видано наказ №35 про евакуацію євреїв з Одеси та її околиць і поселення їх у північній частині Очаківського повіту та південній частині Березівського повіту. Евакуація мала розпочатися з 10 січня 1942 р. [14]. Все майно євреїв ліквідувалося через посередництво контор, встановлених при поліцейських дільницях, та продавалося населенню з торгів. У наказі від 10 січня 1942 р. наголошувалося: «Направляючись у гетто, євреї зобов'язані здати управдомам або двірникам квартиру з усім майном, яке там залишилося, склавши опис у 2-х примірниках. Один залишається у єврея, другий – у особи, яка прийняла майно» [15]. У наказі про евакуацію євреїв з Одеси від 14 січня 1942 р. зазначено: «Євреї повинні ліквідувати майно тільки через контори, створені при поліційних дільницях. Майно, яке залишилося від євреїв, буде продане населенню з торгів. Гроші від цього продажу будуть сплачені євреям» [16]. Як стверджує Н. Сугацька, жодних документів, що свідчили б про передачу євреям грошей за продане майно знайти не вдалося [5, с. 102].

Евакуйованим дозволялося взяти з собою лише речі, які можна було перенести, господарські приладдя та їжу – усього не більше 25 кг. До наказу додавалася «Інструкція для евакуації єврейського населення з міста Одеси та його околиць», згідно з якою в префектурі поліції створювалося центральне бюро з евакуації та 6 районних бюро.

До центрального бюро увійшли префект Одеського повіту (голова), старший прокурор військового трибуналу міста Одеси, префект поліції міста Одеси та вищий офіцер – делегат військового командування міста Одеси. Вони мали

організувати діяльність та контролювати роботу районних бюро, а також скласти повний список сіл в районах поселення та визначити кількість евакуйованих євреїв.

Районні бюро склалися з офіцера суддівського відомства (голови), представника від Нацбанку або Міністерства Фінансів, начальника районної поліції, офіцера – представника військового командування міста Одеси та двох жителів Одеси – делегатів міського голови. До їхніх обов'язків входило встановлення осіб евакуйованих, особистого та домашнього обшуку, проведення перепису та реєстрації і визначення його вартості. Очаківська та Березівська префектури повинні були перевірити селища у районі переселення та скласти маршрути руху; префектура Одеського повіту, Одеський міський муніципалітет та одеська префектура поліції забезпечували транспорт для евакуйованих. Евакуацію передбачалося здійснювати пішки до станції Одеса–Сортувальна, потім під конвоем «переселенців» планувалося перевезти потягом до станції Березівка, а звідти – пішки до місць призначення [16].

12 січня 1942 р. командування армією та гарнізоном Одеси видало наказ №7 за підписом командуючого генерала Т. Петреску та слідчого військової прокуратури, військового юриста підполковника К. Солтану про інтернування євреїв із Одеси та околиць в гетто. Посилаючись на декрет–закон №1798/941 про мобілізацію армії та наказ №35/942 губернаторства Трансністрія про забезпечення громадського порядку, Т. Петреску наказав усім без винятку євреям о 8 ранку 10 січня 1942 р. з'явитися в гетто на Слобідці. Тим, хто не виконав наказу, загрожувало від 5 до 25 років ув'язнення або смертна кара; особи, які переховували євреїв, приховували інформацію про їхнє місце перебування, позбавлялися волі терміном від 5 до 10 років [15].

Усі ці накази миттєво спускалися згори донизу, від губернатора та міського голови – у підзвітні дирекції, повітові префектури, районні претури та сільські примарії – та підлягали миттєвому виконанню з моменту опублікування у засобах масової інформації. Варто ще раз наголосити на тому, що всі каральні заходи проти єврейського населення Одеси супроводжувалися активною агітаційною діяльністю.

Так, у недільному контрінформаційному звіті румунського командування про настрої населення від 15 квітня 1942 рік зазначається: «Вільне населення міста Одеси говорить, що в Одесі багато таких людей, які очікують червоних, і тут багато знаходиться євреїв. Деякі говорять про те, що тим людям буде те ж, що німці робили євреям, коли червоні зайдуть: «3 нами вони швидко розправляться... Горе буде, якщо прийдуть більшовики, де–де, а у Одесі вони за жидів заплатять всьому населенню» [17, арк. 96, 123].

В тому ж документі вказано, що «...намітився потяг серед населення продавати меблі з квартири, особливо цінні. Це стосується головним чином так званих «жидівських речей», які залишилися

після євреїв. Багато з них бояться залишити речі у себе, хоча вони й оформлені документами у румунському муніципалітеті, боячись помсти з боку євреїв у випадку повернення більшовиків у місто» [17, арк. 96, 123].

Таким чином, місцеве населення користувалося матеріальним зиском, отриманим в результаті евакуації єврейського населення. З іншого боку, в подібних звітах відчувається певний страх людей перед поверненням радянської влади. Можливо припустити, що у підтримці антисемітської політики відобразилось також невдоволення радянською владою певних кіл населення міста.

Антисемітизм, який був характерним для нацистської політики загалом, мав місце й у діяльності румунської адміністрації в Одесі (депортація євреїв, позбавлення їх майна, необхідність повідомити окупаційну владу про євреїв, які переховувались, активні публікації в пресі та радіоефіри, в яких наголошувалося на тісному зв'язку між єврейством та більшовизмом).

Є підстави стверджувати, що антисемітський напрямок ідеологічної агітації румунської влади в основному було реалізовано. У суспільній свідомості в особі євреїв було сформовано образ спільного ворога. Саме цим можна пояснити масові прояви антисемітизму з боку мирного населення у післярумунській Одесі. Наприклад, у 1944 р. генеральному секретарю ЦК КП(б)У М. Хрущову надійшов лист від робітниці Одеського порту, в якому говорилося про антисемітські настрої у післяокупаційній Одесі: «Для Вас, напевно, не є секретом, що на території Одеської області румунами та німцями була проведена колосальна агітація проти євреїв... Антисемітизм у місті... жакликий...» [18, арк. 6–8].

Список використаних джерел

1. http://www.holocaust.kiev.ua/news/upload_file/file/Yaroslav_gricak_Nezrozmyliiy_holocost.pdf
2. Левит, ІО., 1981. 'Участие фашистской Румынии в агрессии против СССР. Истоки, планы, реализация (1.09.1939 – 19.11.1942)', Кишинев, с.319; Єгоров, ВФ., Зотов, НІ., 1969. '907 дней в тылу врага', Одесса: Маяк, 74 с.
3. Щетников, ВП., 2006. 'Проблемы изучения холокоста в Одессе и Одесском регионе', *История Холокоста в Одесском регионе: сб. ст. и док.*, [сост. М. Рашковецкий]; Международная общественная организация Еврейский общинный центр «Мигдаль»; Музей истории евреев Одессы «Мигдаль–Шорашим», Одесса: Студия «Негоциант», с.17–81.
4. Carp, M., 1947. 'Cartea Neagră. Suferințele evreilor din România 1940–1944', Vol.III, Transnistria, București; Dallin, A., 1957. 'Odessa, 1941–1944. A Case Study of Soviet Territory under Foreign Rule', Santa Monica; Vökl, E., 1996. 'Transnistrien und Odessa (1941–1944)', Regensburg; Ancel, J., 1998. 'Transnistria', Vol.I–III, București; Ancel, J., 2003. 'Contribuții la Istoria României. Problema evreiască 1933–1944', Vol.II/1, București, p.7–172; Solovei, R., 2004. 'Activitatea Guvernământului Transnistriei în domeniul social-economic și cultural (19 august 1941 – 29 ianuarie 1944)', Iași.
5. Сугацька, НВ., 2006. 'Геноцид проти єврейського населення Півдня України в роки німецько–румунської окупації (1941–1944 рр.) [Текст]': дис... канд. іст. наук: 07.00.01, *Миколаївський держ. ун–т ім. В. О. Сухомлинського*, Миколаїв, 189 арк.

6. *Одесская газета*, 1942, 20 января.
 7. Горбуров, ЄГ., та ін., 2003. 'Повстансько-партизанський рух на Півдні України в 1917–1944 рр. [Текст]', заг. ред. М. М. Шитюк, Херсон: *ОЛДИ-плюс*, 340 с.
 8. *Одесская газета*, 1941, 29 октября.
 9. Маляр, А., 2007. 'Записки одессита', Одесса: *Печатный дом*, 254 с.
 10. Боровой, СЯ., 1993. 'Воспоминания', Москва, Иерусалим: *Еврейский университет*, 384 с.
 11. *Одесская газета*, 1941, 7 декабря.
 12. Там само, 20 ноября.
 13. Там само, 17 ноября.
 14. Сушон, ЛП., 1998. 'Транснистрия: евреи в аду. Черная книга о Катастрофе в Северном Причерноморье (по воспоминаниям и документам)', Одесса: *Юг*, 431 с.
 15. *Одесская газета*, 1942, 12 января.
 16. Там само, 14 января.
 17. 'Державний архів Одеської області', Ф.с.П-92, Оп.2, Спр.65, 166 арк.
 18. Там само, Ф.с.П-11, Оп.11, Спр.66, 34 арк.

References

1. http://www.holocaust.kiev.ua/news/upload_file/file/Yaroslav_gricak_Nezrozymiliy_holocost.pdf
 2. Levit, Іє., 1981. 'Uchastie fashistskoj Rumynii v agressii protiv SSSR. Istoki, plany, realizacija (1.09.1939 – 19.11.1942) (The participation of fascist Romania in the aggression against the USSR. Sources, plans, implementation (1.09.1939 – 19.11.1942))', Kishinev, s.319; Єgorov, VF., Zotov, NI., 1969. '907 dnei v tylu vruga (907 days behind enemy lines)', Одесса: *Majak*, 74 s.
 3. Shhetnikov, VP., 2006. 'Problemy izuchenija holokosta v Odesse i Odesskom regione (Problems of studying the Holocaust in Odessa and Odessa region)', *Istorija Holokosta v Odesskom regione: sb. st. i dok.*, [sost. M. Rashkoveckij]; Mezhdunarodnaja obshhestvennaja organizacija Evrejskij obshhinnyj centr «Migdal»; Muzej istorii evreev Odessy «Migdal»–Shorashim», Одесса: *Studija «Negociant»*, s.17–81.
 4. Carp, M., 1947. 'Cartea Neagră. Suferințele evreilor din România 1940–1944', Vol.III, Transnistria, București; Dallin, A., 1957. 'Odessa, 1941–1944. A Case Study of Soviet Territory under Foreign Rule', Santa Monica; Völkl, E., 1996. 'Transnistrien und Odessa (1941–1944)', Regensburg; Ancel, J., 1998. 'Transnistria', Vol.I–III, București; Ancel, J., 2003. 'Contribuții la Istoria României. Problema evreiască 1933–1944', Vol.II/1, București, p.7–172; Solovei, R., 2004. 'Activitatea Guvernământului Transnistriei în domeniul social-economic și cultural (19 august 1941 – 29 ianuarie 1944)', Iași.
 5. Sugac'ka, NV., 2006. 'Genocyd proty jevrejs'kogo naselelnja Pivdnja Ukrai'ny v roky nimec'ko-rumuns'koi okupacii' (1941–1944 rr.) [Tekst] (Genocide against the Jewish population of the South of Ukraine during the German-Romanian occupation (1941–1944) [Text]): dys... kand. ist. nauk: 07.00.01, *Mykolai'vs'kyj derzh. un-t im. V. O. Suhomlyns'kogo*, Mykolai'v, 189 ark.
 6. *Odesskaja gazeta*, 1942, 20 janvarja.
 7. Gorburov, JeG., та ін., 2003. 'Povstans'ko-party-zans'kyj ruh na Pivdni Ukrai'ny v 1917–1944 rr. [Tekst] (Rebellion-guerrilla movement in the South of Ukraine in 1917–1944. [Text])', заг. ред. М. М. Шитюк, Херсон: *ОЛДИ-плюс*, 340 с.
 8. *Odesskaja gazeta*, 1941, 29 oktjabrja.
 9. Maljar, A., 2007. 'Zapiski odessita (Notes Odessa)', Одесса: *Pечатnyj dom*, 254 с.
 10. Borovoj, SJa., 1993. 'Vospominanija (Memories)', Москва, Иерусалим: *Еврейский университет*, 384 с.
 11. *Odesskaja gazeta*, 1941, 7 dekabrja.
 12. Там само, 20 nojabrja.
 13. Там само, 17 nojabrja.
 14. Sushon, LP., 1998. 'Transnistrija: evrei v adu. Chernaja kniga o Katastrofe v Severnom Prichernomor'e (po vospominanijam i dokumentam) (Transnistria: Jews in hell.

Black book about the Holocaust in the Northern Black Sea Region (according to memoirs and documents)', Одесса: *Jug*, 431 s.

15. *Odesskaja gazeta*, 1942, 12 janvarja.
 16. Там само, 14 janvarja.
 17. 'Derzhavnyj arhiv Odes'koi oblasti (State Archives of Odessa Region)', F.s.P-92, Op.2, Spr.65, 166 ark.
 18. Там само, F.s.P-11, Op.11, Spr.66, 34 ark.

* * *

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Гаврилюк М. О. Михайло Драгоманов як історик	7
Галицька-Дідух Т. В. Східногалицьке представництво на Ризькій мирній конференції (вересень 1920 – березень 1921 рр.)	11
Гуцул В. М. Бойовий молот (<i>hache</i>) у лицарських турнірних поєдинках в Західній Європі першої половини XV ст.	20
Єгоров В. В. Українська мова в народній освіті та проблема розвитку в публіцистичній боротьбі в українських землях 1860–1890-х рр.	26
Жадейко А. Н. Творчество Вадима Михальчука как форма сохранения исторической памяти (Творчість Вадима Михальчука як форма збереження історичної пам'яті)	32
Іваненко А. О. Ініціатива місцевої влади щодо створення кримінально-процесуального законодавства на теренах Райхскомісаріату «Україна» (осінь 1941 – початок 1942 р.)	37
Кизименко І. О., Губицький Л. В., Разіцький В. Й. Замки та фортеці України, як історико-архітектурна спадщина	43
Красніцька Г. М. Геноцид нації на Поділлі 1932–1933 років	49
Кукуленко Я. І. Педагогічні виші і демократизація суспільно-політичного життя в УРСР у роки перебудови	52
Левенець О. М. Формування атеїстичного світогляду учнів сільських шкіл Волинської області в середині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст.	58
Лисенко М. С. Образ представника сільськогосподарського товариства на прикладі життя і діяльності К. Дєтлова (др. пол. XIX ст.)	65
Ostapiek A. A. In the face of war... Polish Army in Lwów's preparations for the effects of armed conflict (autumn 1938 – summer 1939) (Перед лицем війни... Польська армія в підготовці Львова до наслідків збройного конфлікту (осінь 1938 – літо 1939 р.))	70
Остащук В. І. Здійснення антисемітської ідеологічної політики румунською адміністрацією в Одесі (1941–1944 рр.)	75
Пащенко І. І. Органи прокуратури в період колективізації сільського господарства на Поділлі (1927–1933 рр.)	79
Сокирська В. В. Більшовицька державна політика у сфері адміністративно-територіального устрою початку 1920-х рр.	83
Ухач В. З. Сучасна вітчизняна історіографія протиборства радянських карально-силових органів з українським самостійницьким рухом у 1944–1945 роках (вибрані аспекти)	90
Фіногенов О. М. Концепція відродження державності на західноукраїнських землях у діяльності Західноукраїнського товариства Ліги Націй (1922–1924 рр.)	94
Харламов М. І. Заохочення для українських пожежних у 1920-х роках	99
Чернищук Н. В. Історико-правові аспекти зв'язку моралі і права	102
Чуткий А. І. Студенти-іноземці в київських вишах початку XX ст.	105

CONTENT

HISTORICAL SCIENCES

Gavrilyuk M. O. Mikhail Drahomanov as a historian	7
Halytska–Didukh T. V. Eastern Galician representation at the Riga Peace Conference (September 1920 – March 1921)	11
Hucul V. M. Poll-axe (hache) in chivalric single combats in Western Europe in first part of 15 th century	20
Egorov V. V. Ukrainian language in popular education and development problem in publications in Ukrainian lands 1860–1890–ies.	26
Zhadeiko A. N. The creative work of Vadim Mikhalchuk as a form of historical memory preservation	32
Ivanenko A. O. Local authorities initiative to create criminal and procedural legislation on the territories of the Reichskommissariat «Ukraine» (autumn of 1941 – beginning of 1942)	37
Kyzymenko I. O., Gubytskyi L. V., Razitskyi V. Y. Castles and fortresses of Ukraine, as historical and architectural heritage	43
Krasnitska G. M. Genocide of the nation in Podillia 1932–1933	49
Kukulenko Ya. I. Pedagogical universities and the democratization of social and political life of the Ukrainian SSR in the years of perestroika	52
Levenets O. M. Formation of the atheistic outlook of pupils of rural schools of Volyn region in the middle of the 60's – the first half of the 80's of the XX century	58
Lysenko M. S. The image of representative of the agricultural society on the example of life and work of K. Detlov (second half of the XIXth century)	65
Ostaneek A. A. In the face of war... Polish Army in Lwów's preparations for the effects of armed conflict (autumn 1938 – summer 1939)	70
Ostashchuk V. I. Implementation of an anti–Semitic ideological policy by the Romanian administration in Odessa (1941–1944)	75
Pashchenko I. I. The prosecution in the period of collectivity of agricultural holdings on Podillya region (1927–1933)	79
Sokyrska V. V. Bilshovic state policy in the field administrative–territorial system at the beginning of 1920s	83
Ukhach V. Z. Modern domestic historiography of the confrontation of the soviet punitive structures with the Ukrainian independent movements in 1944–1945 (selected aspects)	90
Finogenov O. M. Conception of the revival of statehood on the western lands in the activities of the Western Ukrainian Society of the League of Nations (1922–1924)	94
Kharlamov M. I. Encouragement for Ukrainian firefighters in the 1920s	99
Chernyshchuk N. V. Historical and legal aspects of the relation of morality and law	102
Chutkyi A. I. Foreign students in Kyiv universities in early 20th c	105

Правила оформлення та подання рукопису до наукового видання «ГІЛЕЯ: НАУКОВИЙ ВІСНИК: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ»

1. Наукова стаття повинна містити такі необхідні елементи:

- постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновок з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

2. Мова написання рукопису: статті подаються мовою оригіналу: українська, російська, англійська, німецька, французька, іспанська, польська, чеська.

3. Рукопис статті подається до редакції у формі: файлу рукопису, який надсилається на електронну адресу редакції gileya.org.ua@gmail.com у форматі «Автор – Назва статті.doc».

4. Рукопис статті не має містити заборонених до друку матеріалів, оскільки збірник є відкритим джерелом інформації. Авторський текст не має бути опублікованим раніше та не бути перекладом раніше опублікованої статті. За зміст статті та інформаційне наповнення несе відповідальність автор статті та рецензенти.

5. Рішення про можливість публікації статті приймає редколегія та незалежні рецензенти.

6. Загальні вимоги до рукопису статті:

- **обсяг рукопису** – 20–24 тис. знаків (як виняток, не більше 40 тис. знаків), включаючи рисунки та таблиці;
- стаття повинна бути підготовлена за допомогою редактора **Microsoft Word for Windows** (версії 97, 2000, XP, 2003, 2007) або сумісного редактора;
- **формат аркуша** – A4 (210x297), орієнтації сторінки – «книжна»; **інтервал між рядками** – 1,5 пт;
- **рисунки, фотографії, графіки слід вставляти в текст статті як об'єкт**. Положення об'єкта – «в тексті»;
- **рисунки**, створені у вбудованому у Microsoft Word редакторі рисунків, слід подавати як згруповані об'єкти;
- **рисунки та таблиці** не повинні розривати речення в абзаці, тобто вони мають бути розташовані після того абзацу, в якому на них робиться перше посилання в тексті.

7. Розташування структурних елементів статті:

- **індекс УДК**;
- **ім'я, по-батькові, прізвище** автора (авторів);
- **науковий ступінь, вчене звання; посада і місце роботи** (подається без скорочень); **e-mail; ORCID** (<http://orcid.org/>).
- **назва статті та анотація** українською (або регіональною мовою) та англійською мовами. Анотація повинна бути структурованою, містити мету дослідження, застосовані методи, основні одержані висновки;
- **ключові слова** українською (або регіональною мовою) та англійською мовами;
- **Список використаних джерел**. Список літератури наводиться наприкінці статті у алфавітному порядку на мові оригіналу, відповідно до **Harvard Referencing style (гуманітарні науки та суспільні науки)** – (http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/16051/22/Harvard_Referencing_style.PDF).
- **References**. Список літератури транслітерується латинськими літерами (References). Якщо наукова праця написана мовою, що використовує кириличний алфавіт, то її бібліографічний опис необхідно транслітерувати латинськими літерами. Після назви праці латинськими літерами зазначається переклад англійською мовою у дужках.

8. Посилання на джерела в тексті подаються за таким зразком: [7, с. 123], де 7 – номер джерела за списком використаних джерел, 123 – сторінка. Посилання на декілька джерел одночасно подаються таким чином: [1; 4; 8] або [2, с. 32; 9, с. 48; 11, с. 257]. Посилання на архівні джерела – [15, арк. 258, 231зв].

9. Рукопис статті, автори яких не мають наукового ступеня, супроводжуються зовнішньою рецензією кандидата або доктора наук за фахом публікації або витягом із протоколу засідання кафедри (відділу) про рекомендацію статті до друку. Рецензія завіреною печаткою. Рецензія або витяг з протоколу подається у сканованому вигляді електронною поштою.

10. Відповідальність за зміст, точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення, а також літературне виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора). Редколегія може не поділяти світоглядних переконань авторів.

11. Відомості про автора (авторів): прізвище, ім'я, по-батькові, вчений ступінь, вчене звання, посада і місце роботи (без скорочень), службова і домашня адреси з поштовим індексом, контактний телефон, e-mail, відділення Нової пошти.

